

Сумський державний педагогічний університет
імені А.С.Макаренка

Навчально-науковий інститут фізичної культури

Кафедра логопедії

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор ІН інституту
фізичної культури

_____ Михайло ЛЯННОЙ
«29» серпня 2025 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ЛОГОПЕДИЧНИЙ СУПРОВІД ДІТЕЙ РАНЬОГО ВІКУ**

Галузь знань: 01 Освіта/Педагогіка

Спеціальність: 016 Спеціальна освіта

Освітньо-професійна програма: Спеціальна освіта (Логопедія)

Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти

Мова навчання: українська

Погоджено науково-методичною
комісією ІН інституту фізичної
культури

«29» серпня 2025 р.

Голова

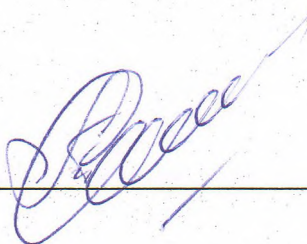
Людмила МОРОЗ, к.п. н., доцент

Розробник: Лариса СТАХОВА, кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри логопедії

Робоча програма розглянута і схвалена на засіданні кафедри логопедії
Протокол № 1 від «29» серпня 2025 р.

Завідувач кафедри

Анатолій КРАВЧЕНКО, к.п.н., професор

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	бакалавр	Обов'язкова	
		Рік підготовки:	
3-й		3-й	
Семестр			
1-й			
Лекції			
20 год.		4 год	
Практичні, семінарські			
20 год.		4 год	
Лабораторні			
0 год		0 год.	
Самостійна робота			
48 год.		80 год	
Консультації:			
2 год.	2 год		
Загальна кількість годин – 90	Вид контролю: залік		

2. Мета вивчення навчальної дисципліни

Навчальний курс «Логопедичний супровід дітей раннього віку» розглядає загальні питання організації раннього втручання в процес діагностики та профілактики мовленнєвих порушень.

Основними завданнями є ознайомлення студентів з анатомічними та фізіологічними особливостями мовленнєвого апарату дітей раннього віку, нормативним розвитком мовлення дітей раннього віку, різноманітними видами мовленнєвих порушень у дітей раннього віку, причинами та механізмами виникнення, сучасними теоріями розвитку мовлення та мовленнєвої патології, методиками ранньої діагностики та корекції мовленнєвих порушень.

Загальною метою курсу є формування у майбутніх фахівців комплексу теоретичних знань та практичних умінь, необхідних для ефективного проведення ранньої діагностики, корекції та профілактики мовленнєвих порушень у дітей раннього віку.

Вивчення дисципліни «Логопедичний супровід дітей раннього віку» передбачає формування в студентів наступних фахових компетентностей:

ІК - здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі і практичні проблеми спеціальної та інклюзивної освіти у процесі корекційно-педагогічної, діагностико-консультативної, дослідницької та культурно-просвітницької діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування основних теорій і методів дефектології і характеризується комплексністю та невизначеністю умов;

ЗК-3 - здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу;

ЗК-4 - здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях;

ЗК-5 - здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово;

ЗК-10 - здатність діяти на основі етичних міркувань;

СК-1 - усвідомлення сучасних концепцій і теорій функціонування, обмеження життєдіяльності, розвитку, навчання, виховання і соціалізації осіб з особливими освітніми потребами;

СК-3 - здатність застосовувати психолого-педагогічні, дефектологічні, медико-біологічні, лінгвістичні знання у сфері професійної діяльності;

СК-4 - здатність планувати та організовувати освітньо-корекційну роботу з урахуванням структури та особливостей порушення (інтелекту, мовлення, слуху, зору, опорно-рухових функцій тощо), актуального стану та потенційних можливостей осіб із особливими освітніми потребами;

СК-5 - здатність реалізовувати ефективні корекційно-освітні технології у роботі з дітьми, підлітками, дорослими з особливими освітніми потребами, доцільно обирати методичне й інформаційно-комп'ютерне забезпечення;

СК-6 - здатність працювати в команді, здійснювати комплексний корекційно-педагогічний, психологічний та соціальний супровід дітей з особливими освітніми потребами, в тому числі з інвалідністю в різних типах закладів;

СК-7 - здатність дотримуватися вимог до організації корекційно-розвивального освітнього середовища;

СК-8 - готовність до діагностико-консультативної діяльності;

СК-9 - здатність застосовувати теоретичні, емпіричні методи психолого-педагогічного дослідження, статистичні методи обробки отриманої інформації, визначати достовірність результатів дослідження;

СК-10 - здатність до системного психолого-педагогічного супроводу сім'ї, яка виховує дитину з особливими освітніми потребами;

СК-11 - здатність дотримуватися основних принципів, правил, прийомів і форм суб'єкт-суб'єктної комунікації;

СК-13 - здатність будувати гармонійні відносини з особами з психофізичними порушеннями, їхніми сім'ями та учасниками спільнот без упередженого ставлення до їх індивідуальних потреб;

СК-14 - здатність до роботи із спільнотою – на місцевому, регіональному, національному, європейському і більш широкому глобальному рівнях з метою формування толерантного, гуманного ставлення до осіб з особливими освітніми потребами, розвитку здатності до рефлексії, включаючи спроможність обдумувати як власні, так й інші системи цінностей;

СК-15 - здатність аргументовано відстоювати власні професійні переконання, дотримуватись їх у власній фаховій діяльності;

СК-16 - здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку;

СК-19 - здатність здійснювати профілактику порушень усного та писемного мовлення в осіб різного віку на засадах соціальною, педагогічного та психологічного характеру.

Вивчення дисципліни «Логопедичний супровід дітей раннього віку» передбачає формування в студентів наступних результатів навчання:

РН-7 - вільно спілкуватися державною та іноземною мовами у професійному середовищі, володіти фаховою термінологією та професійним дискурсом;

РН-8 - організовувати і здійснювати психолого-педагогічне вивчення дітей з особливостями мовленнєвого розвитку, діагностико-консультативну діяльність;

РН-10 - здійснювати спостереження за дітьми з порушеннями мовлення, реалізовувати корекційно-педагогічну роботу з урахуванням їхніх психофізичних, вікових особливостей, індивідуальних освітніх потреб, можливостей та здібностей;

РН-19 - застосовувати методи та прийоми з профілактики та корекції порушень усного та писемного мовлення різного характеру та ступеня тяжкості в осіб різного віку.

3. Передумови для вивчення дисципліни

Для ефективного вивчення навчальної дисципліни важливим є попереднє опанування дисциплінами: «Педагогіка», «Психологія», «Вступ до спеціальності» «Спеціальна освіта» і деонтологія».

4. Критерії оцінювання результатів навчання

Кількість балів	Критерії оцінювання навчальних досягнень студента
90 – 100	Студент виявляє творчі здібності, вміє самостійно здобувати знання, без допомоги викладача знаходить та опрацьовує необхідну інформацію, вміє використовувати набуті знання і вміння для творчого вирішення навчальних завдань, переконливо аргументує відповіді, обґрунтовує власні міркування та умозаключення.
82 – 89	Студент вільно володіє вивченим обсягом матеріалу, застосовує його на практиці, правильно вирішує навчальні завдання, самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких не значна, добирає аргументи для підтвердження думок.
74 – 81	Студент вміє порівнювати, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача; в цілому самостійно застосовувати її на практиці; контролювати власну діяльність; виправляти допущені помилки.
64 – 73	Студент відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень; з допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, виправляти помилки, серед яких є суттєві.
60 – 63	Студент володіє навчальним матеріалом на рівні, вищому за вихідний, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні, з допомогою викладача може виправляти значну кількість суттєвих помилок.
35 – 59	Студент володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу.
1 – 34	Студент володіє матеріалом на рівні елементарного розпізнання і відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів.

Критерії поточного контролю знань і умінь студентів

За одне заняття студент має змогу отримати від 1 до 10 балів:

- виконання кожної практичної роботи оцінюється від 1 до 5 балів.
- виконання кожного самостійного завдання оцінюється від 1 до 4 балів.

Розподіл балів

Поточний контроль										Разом	Підсумковий контроль (залік)
Розділ 1											
T1.1	T1.2	T1.3	T1.4	T2.1	T2.2	T2.3	T2.4	T2.5	T2.6	50	100
Поточний контроль											
5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	50	
Контроль самостійної роботи											
5	5	5	5	5	5	5	5	5	5		

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену, заліку, курсового проекту (роботи), практики
90 – 100	A	відмінно
82 – 89	B	добре
74 – 81	C	
64 – 73	D	задовільно
60 – 63	E	
35 – 59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
1 – 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

5. Засоби діагностики результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання є: залік, поточне теоретичне опитування, презентації результатів виконаних завдань та досліджень, інші види індивідуальних та групових завдань тощо.

6. Програма навчальної дисципліни

6.1. Інформаційний зміст навчальної дисципліни

РОЗДІЛ 1.

Теоретичні основи мовленнєвого розвитку дитини раннього віку

Тема 1.1. Нормативний розвиток мовлення в онтогенезі.

1. Теорія мовленнєвого розвитку дитини раннього віку.
2. Передумови розвитку мови у дитини першого року життя.
3. Розвиток мовлення дитини від 1 до 2 років.
4. Розвиток мовлення дитини від 2 до 3 років.

Тема 1.2. Анатомо-фізіологічні основи мовлення.

1. Будова і функції мовленнєвого апарату.
2. Нейрофізіологічні механізми мовлення

Тема 1.3. порушення мовлення у дітей раннього віку.

1. Причини порушень мовлення в дитини раннього віку
2. Симптоми передумов порушення мовлення.
3. Класифікація мовленнєвих порушень дітей раннього віку.
4. Диференціальна діагностика.

Тема 1.4. Психологічні особливості дітей раннього віку.

1. Сприймання дітей раннього віку.
2. Мислення дітей раннього віку.
3. Пам'ять дітей раннього віку.
4. Установлення цілей та завдань ІПР
5. Увага дітей раннього віку.
6. Вплив психічних функцій на розвиток мовлення.

РОЗДІЛ 2.

Практичні аспекти логопедичного супроводу дітей раннього віку

Тема 2.1. Методи обстеження мовлення дітей раннього віку

1. Інструментальні та бесідні методи.
2. Аналіз мовленнєвих зразків

Тема 2.2. Принципи і методи корекційної роботи з дітьми раннього віку

1. Індивідуальний підхід. .
2. Ігрові методи.
3. Використання наочності.

Тема 2.3. Виховання звукової культури мовлення в дітей раннього віку

1. Постановка звуків.
2. Автоматизація звуків.
3. Диференціація звуків.

Тема 2.4. Розвиток лексико-граматичної будови мовлення

1. Формування словникового запасу.

2. Формування граматичної будови мовлення відповідно віковим можливостям

Тема 2.5. Розвиток мовленнєвого спілкування.

1. Стимулювання мовленнєвої активності.
2. Формування діалогічного мовлення.
3. Формування монологічного мовлення.
4. Методики сприяння соціальній адаптації дітей раннього віку із порушенням мовлення, їхньої підготовки до перебування в дитячому колективі ЗДО.

Тема 2.6. Взаємодія логопеда з сім'єю дитини

1. Роль участі батьків у логопедичній роботі з дітьми раннього віку.
2. Консультування батьків.
3. Проведення спільних заходів.
4. Виконання домашніх завдань.

6.2. Структура та обсяг навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин									
	Денна форма					Заочна форма				
	Усього	у тому числі				Усього	у тому числі			
		Лекції	Практ.	Сам. Роб.	Конс.		Лекції	Практ.	Сам. Роб.	Конс.
РОЗДІЛ 1. Теоретичні основи мовленнєвого розвитку дитини раннього віку										
Тема 1.1. Нормативний розвиток мовлення в онтогенезі	9	2	2	5		9	1		8	
Тема 1.2. Анатомо-фізіологічні основи мовлення	9	2	2	5		9	1		8	
Тема 1.3. Порушення мовлення у дітей раннього віку	9	2	2			9	1		8	
Тема 1.4. Психологічні особливості дітей раннього віку	9	2	2	5		9	1		8	
Усього за розділом	36	8	8	20		36	4		32	
РОЗДІЛ 2. Практичні аспекти логопедичного супроводу дітей раннього віку										
Тема 2.1. Методи обстеження мовлення дітей раннього віку	9	2	2	5		8			8	
Тема 2.2. Принципи і методи корекційної роботи з дітьми раннього віку	9	2	2	5		10	1	1	8	
Тема 2.3. Корекція звуковимови у дітей раннього віку	9	2	2	5		10	1	1	8	
Тема 2.4. Розвиток лексико-граматичної будови мовлення	9	2	2	5		10	1	1	8	
Тема 2.5. Розвиток мовленнєвого спілкування	9	2	2	5		10	1	1	8	
Тема 2.6. Взаємодія логопеда з сім'єю дитини	9	2	2	3	2	10			8	2
Усього за розділом	54	12	12	28	2	58	4	4	48	2
Усього годин	90	20	20	48	2	90	4	4	80	2

8. Рекомендовані джерела інформації

Основна:

1. Богуш А. М. (2004). Мовленнєвий розвиток дітей від народження до семи років. Монографія. Київ : ВД Слово 132 с.
2. Богуш А. М. Теорія і методика розвитку мовлення дітей раннього віку / А. М. Богуш. – К. : Видавничий Дім «Слово», 2003. – 344 с.
3. Богуш А., Малиновська Н. (2016) Методика розвитку мовлення і навчання рідної мови дітей раннього віку : навчально-методичний посібник. Київ : Слово 156 с.
4. Вовчик-Блакитна О. О. (2015). Особливості функціонування сім'ї як соціоекологічної системи у просторі мегаполісу. Актуальні проблеми психології. Т. 7. Випуск 40. С. 33–42.
5. Гавриш Н. В., Рагозіна В. В., Васильєва С. А. (2020). Стан розвитку дітей у групах раннього віку в закладах дошкільної освіти: результати констатувального експерименту. Український педагогічний журнал. № 3.
6. Гурковська Т. Л. (2011). Супровід розвитку дітей раннього віку. Київ : Шкільний світ. 84 с.
7. Калмикова Л. О. (2003). Розвиток значення і змісту слів в онтогенезі. Зб. наукових праць Інституту психології імені Г. С. Костюка АПН України № 5 (1). Київ.
8. Концепція освіти дітей раннього і дошкільного віку (2020). НАПН України. Київ : Ференець В. Б. 220 с.
9. Концепція освіти дітей раннього та дошкільного віку: новий погляд. Наукова доповідь на засіданні Президії НАПН України 27 лютого 2020 р. (17.01.2021). Взято з <https://visnyk.naps.gov.ua/index.php/journal/article/view/43/69>
10. Майданник В. Г. (2018). Пропедевтична педіатрія. Вінниця : Нова книга. 94 с.
11. Махлазов О. Р. (2002). Психологія та психофізіологія управління руховою діяльністю. Київ : Євролінія. 114 с.

12. Оцінка психомоторного розвитку дитини раннього віку. 17.01.2021. Взято з <https://studfile.net/preview/1785074/>
13. Паніна В. (2013). Виховання самостійності у дітей третього року життя в умовах дитячих будинків. Дис. ... канд. пед. наук. Луганськ : ЛНУ.
14. Положення про центр розвитку дитини. Постанова Кабінету Міністрів України від 05.10.2009 № 1124. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1124-2009-%D0%BF#>
15. Рагозіна В. В. (2020). Ручна вмілість дітей раннього віку в образотворчій діяльності: сутність та компоненти. Сучасний виховний процес: сутність та інноваційний потенціал : матеріали звіт. наук.-практ. конф. І-ту проблем виховання НАПН України за 2019 рік. Вип. 8. Івано-Франківськ : НАІР.
16. Ровний А. С. (2014). Фізіологія рухової активності. Харків. 212 с.
17. Brown R. (1973). Development of the first language in the human species American Psychologist. № 28.

Додаткова:

1. Богуш А. (2014). Програма розвитку дітей від пренатального періоду до трьох років «Оберіг». Тернопіль : Мандрівець. 64 с.
2. Богуш А., Гавриш Н., Саприкіна О. (2009). Теорія і методика розвитку мовлення дітей раннього віку. Київ : Слово. 86 с.
3. Бурковська О. (2010). Цілісний підхід до розвитку і виховання наймолодших. Дошкільне виховання. № 6. Київ : Світич.
4. Гавриш Н., Васильєва С., Рагозіна В. (2020) У фокусі уваги – робота груп раннього віку. Вихователь-методист. №10. Київ : МЦФР.
5. Гавриш Н., Рагозіна В., Васильєва С. (2020). Про результати вивчення освітнього середовища у групах раннього віку закладів дошкільної освіти. The 2nd International scientific and practical conference «Innovative development of science and education» (April 26–28, 2020.) ISGT Publishing House, Athens, Greece.

6. Гавриш Н., Шкляр Н. (2019). Ласкаво просимо, або Як полегшити адаптацію малюків. Вихователь-методист. № 1. МЦФР.
7. Кононко О. (2006). Особистісне зростання в ранньому віці: суть та умови сприяння. Дошкільне виховання. № 10. Київ : Світич
8. Концепція освіти дітей раннього та дошкільного віку. НАПН України (2020). Київ : ФОП : Ференець В. 44 с.
9. Корендо Р., Сітова С., Ємашова О. (2016). Конспекти інтегрованих занять: ранній вік. Серія «Сучасна дошкільна освіта». К. : Ранок.
10. Макаренко І. В. (2009). Соціально-педагогічна підтримка батьків дітей раннього віку з особливими потребами. Дис. ... канд. пед. наук. зі спец. 13.00.05. Луганськ : ЛНУ
11. Матеріали навчально-практичного семінару проекту «Розвиваємо інклюзивну Гавриш Н., Безсонова О. (2020). Організація роботи груп раннього віку: проблеми та шляхи їх розв'язання. Дошкільне виховання. № 5. Світич.

**9. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення,
використання яких передбачає навчальна дисципліна
(за потребою)**

Мультимедійні презентації до лекційних занять (відповідно теми).